

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJA
EKONOMIKOS POLITIKOS GRUPĖ**

PAŽYMA

DĖL VALSTYBĖS IŽDO ĮSTATYMO NR. I-712 10-1 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO, VALSTYBĖS ĮMONĖS IGNALINOS ATOMINĖS ELEKTRINĖS EKSPLOATAVIMO NUTRAUKIMO FONDO ĮSTATYMO NR. IX-466 PRIPAŽINIMO NETEKUSIU GALIOS ĮSTATYMO, BIUDŽETO SANDAROS ĮSTATYMO NR. I-430 3 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO, BRANDUOLINĖS ENERGIJOS ĮSTATYMO NR. I-1613 32 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO, ENERGETIKOS ĮSTATYMO NR. IX-884 13-1 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO, IGNALINOS ATOMINĖS ELEKTRINĖS EKSPLOATAVIMO NUTRAUKIMO ĮSTATYMO NR. VIII-1661 4 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO, VALSTYBĖS ĮMONĖS IGNALINOS ATOMINĖS ELEKTRINĖS DARBUOTOJŲ PAPILDOMŲ UŽIMTUMO IR SOCIALINIŲ GARANTIJŲ ĮSTATYMO NR. IX-1541 12 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO, VIEŠOJO SEKTORIAUS ATSKAITOMYBĖS ĮSTATYMO NR. X-1212 2 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO IR SEIMO NUTARIMO „DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO 2002 M. GEGUŽĖS 30 D. NUTARIMO NR. IX-912 „DĖL REZERVINIO (STABILIZAVIMO) FONDO NUOSTATŲ PATVIRTINIMO“ PAKEITIMO“ PROJEKTŲ (TAP-19-1520)

2019-10-08 Nr. NV-2808

Vilnius

Projektų rengėjas: Energetikos ministerija.

Projektų tikslas: 1) nustatyti lėšų giluminiam atliekynui įrengti ir radioaktyviosioms atliekoms tvarkyti kaupimo tvarką; 2) supaprastinti ir optimizuoti Ignalinos atominės elektrinės (toliau – IAE) eksploatavimo nutraukimo finansavimo mechanizmą ir sumažinti administracinę naštą likviduojant VĮ Ignalinos atominės elektrinės eksploatavimo nutraukimo fondą (toliau – Fondas).

Dabartinė situacija:

1. Pagal Radioaktyviųjų atliekų tvarkymo plėtros programos nuostatas, baigiantis ilgaamžių radioaktyviųjų atliekų saugojimo laikui (iki 2066 metų), ilgaamžės radioaktyviosios atliekos, kurios išliks pavojingos aplinkai tūkstančius metų, turi būti dedamos į giluminį atliekyną, kadangi šiuo metu tai yra vienintelis saugus ir tvarus ilgaamžių radioaktyviųjų atliekų sutvarkymo būdas. Kitų pasaulyje pripažintų ilgaamžių radioaktyviųjų atliekų sutvarkymo būdų nėra. Preliminariais duomenimis, giluminio atliekyno kaina yra 2 520 mln. eurų. Giluminio atliekyno įrengimo, ilgaamžių radioaktyviųjų atliekų padėjimo į jį, atliekyno uždarymo ir uždaryto atliekyno priežiūros finansavimas šiuo metu neužtikrintas, tai yra lėšos šiam tikslui nekaupiamos.

Atidedant giluminio atliekyno įrengimo projektą, tai yra ilgaamžių radioaktyviųjų atliekų tvarkymo darbų vykdymą ir jų finansavimo sprendimą, nebus tinkamai įgyvendintos EK direktyvinės nuostatos dėl radioaktyviųjų atliekų tvarkymo finansavimo, todėl bus pradėta pažeidimo procedūra ir Lietuvai gali būti skirta bauda, kurios skyrimas neatleis valstybės nuo įsipareigojimo tinkamai įgyvendinti šias nuostatas (*2011 m. liepos 19 d. Tarybos direktyvos 2011/70/Euratomas, kuria nustatoma panaudoto branduolinio kuro ir radioaktyviųjų atliekų atsakingo ir saugaus tvarkymo Bendrijos sistema*). Be to, šiuo metu ilgaamžės radioaktyviosios atliekos yra saugomos laikinose saugyklose, kurių eksploatavimo laikui pasibaigus ir nesant galimybės galutinai sudėti atliekas į giluminį atliekyną, reikės rasti kitus laikino saugojimo sprendimus, pvz., vėl sudėti į naujus laikino saugojimo kontenerius. Skaičiuojama, kad lėšų poreikis pakartotinai perkrauti radioaktyvias atliekas laikinam saugojimui mažiausiai kainuotų 1 100 mln. eurų, t. y. beveik pusę giluminio atliekyno kainos. Atsižvelgiant į tai, teikiamais teisės aktų projektais siūloma šias lėšas pradėti kaupti Rezerviniame (stabilizavimo) fonde.

2. Laikytina, kad Fondo likvidavimo sąlygos iš esmės yra įgyvendintos, tad Fondas yra praradęs savo aktualumą ir nėra tikslinga tęsti šio Fondo veiklos, nes:

- Nuo 2010 m. sausio 1 d., t. y. VĮ IAE nustojus gaminti elektros energiją, Fondas papildomas tik pajamomis, gautomis už įmonės parduotą turtą, kurios pastaraisiais metais sudaro iki 2 mln. eurų per metus. Vykdam VĮ IAE veiklai nebereikalingo turto pardavimą yra patiriamos sąnaudos, tad

visas gautas pajamas pervesdama į Fondą įmonė kasmet padidina savo nuostolį. Netikslinga tęsti Fondo veiklą ir administruoti pačios įmonės uždirtas ir naudojamas lėšas per Fondą.

- Fondo 2019 metų sąmatoje numatoma, jog metų pabaigoje (likutis sudarys 0 eurų), o kitų šaltinių reikšmingai papildyti Fondą nėra.

- Fondo lėšos 2015-2018 m. kasmet sudarė apie 3 proc. visų IAE eksploatavimo nutraukimo išlaidų, tad Fondo lėšos sudaro tik nedidelę IAE eksploatavimo nutraukimui finansuoti skiriamų lėšų dalį.

- Fondo įstatymo 8 straipsnyje numatyta, kad Fondas gali būti likviduojamas užbaigus IAE eksploatavimo nutraukimo darbus, į atliekynus sudėjus radioaktyvias atliekas ir užtikrinus uždarytų atliekynų institucinės priežiūros finansavimą. IAE eksploatavimo nutraukimas daugiausia (iki 86 proc.) finansuojamas iš Europos Sąjungos finansinės paramos lėšų. Lietuvos nacionalinis finansavimas skiriamas iš valstybės biudžeto lėšų, VI IAE nuosavų lėšų ir Fondo. Trumpaamžių radioaktyviųjų atliekų tvarkymas ir dėjimas į atliekynus laikomas IAE eksploatavimo nutraukimo dalimi ir finansuojamas iš tų pačių šaltinių. Ilgaamžiams radioaktyviosioms atliekoms, įskaitant panaudotą branduolinį kurą, tvarkyti ir dėti į atliekyną ir uždarytų atliekynų priežiūrai finansuoti Fondo lėšų nepakanka ir šie poreikiai bus finansuojami iš Rezervinio fondo lėšų, priėmus kartu teikiamus teisės aktų projektus. Dėl šių priežasčių laikytina, kad Fondo likvidavimo sąlygos iš esmės yra įgyvendintos.

Projektų nuostatomis įgyvendinti papildomų valstybės ir savivaldybių biudžetų lėšų nereikės, tačiau Projektai sudarys prielaidas sutaupyti Fondui administruoti išleidžiamas lėšas (per pastaruosius trejus metus vidutiniškai sudarė 68,6 tūkst. eurų kasmet), išvengti Fondo valdymo ir audito išlaidų, neigiamų palūkanų išlaidų (per pastaruosius trejus metus vidutiniškai sudarė 6,3 tūkst. eurų kasmet); išvengti Ilgaamžių radioaktyviųjų atliekų perkrovimo (tai leis sutaupyti mažiausiai 1 107,5 mln. eurų) ir galimos baudos dėl netinkamų direktyvinių nuostatų įgyvendinimo.

Projektų esmė:

1. Pasiūlyti Radioaktyviųjų atliekų giluminiam atliekynui įrengti ir radioaktyviosioms atliekoms tvarkyti finansavimo lėšas pradėti kaupti Rezerviniame fonde, kasmet pervedant šiam tikslui į atskirą Rezervinio fondo sąskaitą ne mažiau kaip 25 proc. gautų į valstybės biudžetą valstybės valdomų įmonių dividendų (tai yra ne mažiau nei 50 proc. nuo gautų į Rezervinį fondą valstybės valdomų įmonių dividendų). Vėliau, atsižvelgiant į faktinę sukauptą pinigų sumą, radioaktyviųjų atliekų giluminiam atliekynui įrengti ir radioaktyviosioms atliekoms tvarkyti ir (ar) į patikslintą giluminio atliekyno įrengimo ir radioaktyviųjų atliekų tvarkymo finansavimo poreikį, būtų sprendžiama dėl nurodytų darbų finansavimo kitų šaltinių lėšomis.

2. Siūloma likviduoti aktualumą praradusį Fondą ir pripažinti netekusiu galios Fondo įstatymą, o vienintelį Fondo pajamų šaltinį – lėšas, gautas už VI IAE parduotą turtą, – kaupti VI IAE sąskaitoje ir naudoti IAE eksploatavimo nutraukimo poreikiams pagal įmonės išlaidų sąmatą, kurią kasmet su įmonės valdybos pritarimu tvirtina energetikos ministras ir kurios vykdymą prižiūri valdyba ir Energetikos ministerija.

Atitiktis Vyriausybės programai: nutarimo projektas tiesiogiai Vyriausybės programos neįgyvendina.

Derinimas: projektai buvo pateikti išvadoms gauti Finansų ministerijai, Teisingumo ministerijai, Valstybinei atominės energetikos saugos inspekcijai ir Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai. Į Finansų ministerijos pastabas atsižvelgta. Į Teisingumo ministerijos pastabas atsižvelgta, išskyrus vieną pastabą, kuri įvertinta derinimo pažymoje.

Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupė turėjo esminių pastabų, į kurias siūlytina atsižvelgti.

Dalykinio vertinimo išvada:

Siūlytina teisės aktų projektus svarstyti tarpinstituciniame pasitarime.

Patarėja

Šarūnė Navickaitė-Dulaitienė